

стає відсутність клінічних навиків при онлайн-форматі викладанні. Перспективним аспектом є використання змішаної форми навчання з залученням технологічних платформ з розвитком впровадження інтерактивного заняття з відео, коли викладач може при формуванні ситуаційної практичної задачі, наочно продемонструвати студентам за допомогою відео приклад або розв'язок поставленого завдання. Можливість додатково використовувати інноваційні технології для навчання безсумнівно покращить якість навчання студентів і допоможе відточувати свої навички високого рівня: розв'язання проблем, здатність до критичного мислення та адаптивність.

УДК 378.6.091.2:[378.016:614.8

ДЕОНТОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

Дзевульська І.В., Маліков О.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця (м. Київ)

Якості, властиві лікареві – почуття відповідальності, обов'язку, працелюбність, витриманість, доброзичливість, чуйність та повага до людей, мають виховуватися у майбутніх лікарів з перших днів їх знайомства як із загальноосвітніми предметами, так і з першим предметом медичного профілю, яким є анатомія людини.

Багата та різноманітна історія медицини дає для нових поколінь лікарів не лише численні приклади завзятої та безкорисливої праці, а й приклади виконання лікарського обов'язку [2].

Для майбутнього лікаря не може бути іншого закону, окрім вивчення людини на користь людини. Це підкреслюється у перших розмовах зі студентами 1-го курсу і підтверджується впродовж усіх наступних занять певним дбайливим ставленням до анатомічного матеріалу. Почуття поваги до мертвого тіла має виховувати й обстановка у приміщеннях кафедри, чистота та порядок в залах, відповідне естетичне оформлення анатомічних препаратів у кафедральному музеї.

Велике значення для деонтологічного виховання студентів 1 курсу має клінічна спрямованість анатомії. Так, під час вивчення черепних нервів демонструється візуалізація з різними ураженнями цих нервів, доповнена відповідними клінічними завданнями «Крок-1». Та-

ким чином здійснюється постановка топічного діагнозу, начебто розмірковуючи разом із студентами, постійно адресуючись до їх знань анатомії і при цьому не лише показуючи, як ці знання є основою для постановки топічного діагнозу, але й демонструючи уважне ставлення до поки що вигаданого пацієнта. Ці перші лікарські кроки особливо запам'ятовуються студентам. При вивченні анатомії різних органів та систем підкреслюється необхідність і можливість при хірургічних втручаннях, знаючи анатомічну будову органу, прагнення зберегти орган і його функції. Така теоретична підготовка сприяє розвитку клінічного мислення та набуття властивостей лікаря-гуманіста, який зобов'язаний думати про подальше життя та долю людини, яка довірила йому своє здоров'я [3, 4].

Так, при вивченні очеревини ми підкреслюємо, що вона є значною рефлексогенною зоною, отже гуманний підхід до хворого під час виконання операцій вимагає забезпечення ретельного знеболювання очеревини. При вивченні сегментарної будови легень вказується на використання цих даних у грудній хірургії з метою можливого видалення лише сегмента легені, а не цілої частки аби максимально зберегти функцію органу [1].

Ми прагнемо надати дані про індивідуальну мінливість структур людського тіла, щоб у студентів створювалося уявлення про те, що кожна людина, зокрема його майбутній пацієнт, – індивідуальність, і до неї потрібен індивідуальний підхід. Для цього навчальна програма передбачає вивчення варіантів різних структур. Наприклад, – варіанти судин черевної порожнини, варіанти судин кінцівок тощо.

Незнання анатомічних деталей, як відомо, може бути причиною лікарських помилок, і на це звертається увага студентів при вивченні предмета. Наводяться приклади того, як недостатня обізнаність топографічних відношень або деталей будови окремих органів, недооцінка анатомічних варіантів, що зустрічаються, ускладнюють виконання оперативних втручань, завдають шкоди здоров'ю хворого або призводять до смертельних наслідків.

Такими прикладами можуть бути: значення наявності дивертикула Меккеля в хірургічній практиці, зміна топографії сліпої кишки та червоподібного відростка через відсутність висхідної ободової кишки; особливості взаємного розташування сечоводів, маткових артерій та інше.

На подібних прикладах формується почуття відповідальності майбутнього лікаря перед хворим, виховується переконання необхідно-

сті серйозно та вдумливо розробляти тактику лікарського втручання, постійно вдосконалювати свої знання.

Однією з найважливіших рис морального вигляду лікаря є його ставлення до оточуючих людей, через яке заломлюється його лікарський обов'язок. Отже, виховання у студентів-медиків почуття обов'язку не лише перед хворим, але й перед суспільством є деонтологічно вимогою при вихованні майбутніх лікарів. Якщо лікар не витриманий, не вихований, не має належного культурного рівня, і як би чітко він не володів принципами деонтології, він не зможе відповісти тим вимогам, які пред'являються лікарю в деонтологічному аспекті. При вихованні моральних якостей, культури поведінки чималу роль грає і особистий приклад викладачів кожної кафедри.

Студенти нерідко дають викладачеві привід для невдоволення. Проте, зберігаючи вимогливість, викладач свої зауваження має висловити у стриманій формі, не принижуючи гідність студента, навіть відстаючого. Інколи викладач вважає, в разі якщо його зауваження справедливі сутнісно, тоді форма не має значення. Проте це не зовсім так, і якщо студент часто чує звернення до себе в роздратованому тоні, у невитриманій і неповажній формі, він, навіть не схвалюючи такий стиль, буде непомітно для себе це засвоювати і з часом може закріпити його у своїх стосунках із співробітниками та пацієнтами [5, 6].

Відтак, на кафедрі значна увага приділяється питанням взаємовідносин між викладачами та студентами, наголошується, що навчання має бути виховним на всіх його етапах, а деонтологічне виховання є складовою усього навчального процесу в цілому.

Список використаної літератури:

1. Дзевульська І. В., Маліков О. В. Значення міждисциплінарної інтеграції при викладанні анатомії людини. Актуальні дослідження медичних наукових досліджень в Україні та країнах ближнього зарубіжжя: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 2017. Київ, 2017. С. –10–13.
2. Дзевульська І. В., Маліков О. В. Кафедра анатомії людини в медичному університеті як першоджерело набуття невід'ємних якостей в професії лікаря. Актуальні питання сучасної науки та освіти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 2021. Львів, 2021. С. 22–24.
3. Дзевульська І. В., Маліков О. В. Клінічне направлення при викладанні дисципліни «Анатомія людини». Medical education as a component of the education system in Ukraine and eu countries. Cuiavian University, Wloclawek, 2019. P. 36–39.
4. Ковальчук О. І., Дзевульська І. В., Маліков О. В. Методи та засоби формування профе-